

OUDE WORTELS, JONGE VRUCHTEN

Voor u ligt een 'groen' nummer, barstensvol nieuws over vers verwerkte groene archieven en bijdragen over natuurbeschermings- en milieubewegingen.

Op de Erfgoeddag van 2007 pakten we voor het eerst uit met het groene erfgoed in Amsab-ISG onder het motto *De wereld ... die moet nog een eeuwigheid mee*. Vandaag kunnen we zonder overdrijving stellen dat Amsab-ISG is uitgegroeid tot hét archief- en documentatiecentrum voor de groene beweging. Hiermee breidt Amsab-ISG zijn oorspronkelijke missie sterk uit en stelt het zijn expertise en diensten ter beschikking aan een waaijer van erfgoedgemeenschappen die nog moeilijk onder één noemer te vatten zijn. Naast socialisme in al zijn varianten en uitdrukkingsvormen richten we ons tot het bijzonder rijke palet aan bewegingen en organisaties die na 1968 het maatschappelijke debat hebben verrijkt en gekleurd.

Eigenlijk kwam van het een het ander. Met de uitbreiding van de collectie van de 'traditionele' linkse beweging naar de klein linkse partijen die in de naweeën van mei '68 wortel schoten, kwam er in Amsab-ISG ook een instroom van archief van nieuwe sociale bewegingen en personen die er actief in waren. In de context van algemeen onbehagen over de samenleving, was er geen strikte scheiding tussen de verschillende protestgroepen; vele actievoerders waren actief in meerdere bewegingen.

In onze prospectie naar nieuwe sociale bewegingen waren we aanvankelijk vooral gericht op de vrouwen-, holebi-, derdewereld- en vredesbeweging, en niet zozeer op de milieubeweging – hoewel binnen de vredesbeweging organisaties zoals de Verenigde Actiegroepen voor Kernstop (VAKS) ook sterk milieugericht waren. De eerste 'groene vogel' die hier landde, was het archief van Greenpeace in 1996. Begin 2002 kwam de Bond Beter Leefmilieu (BBL), een koepelorganisatie waarbij de belangrijkste milieu- en natuurorganisaties zijn aangesloten, advies vragen over het beheer van hun archief. Het samenwerkingsakkoord dat midden 2002 afgesloten werd, behelsde zowel het overhevelen van archief van de BBL naar Amsab-ISG, als het ter beschikking stellen van onze expertise aan de BBL. Het eerste stuk archief werd in 2004 overgedragen. Het domino-effect liet zich vlug voelen; in dit nummer worden de laatst verworven archieven uitgebreid besproken. Het betreft archief van het actiecomité Red de Voorkempen (dat mee aan de basis lag van Agalev) en van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM), alsook van personen die een belangrijke rol speelden in zowel de milieubeweging als in Agalev, zoals Paul Van Dyck, Paul Staes, Fons Mees en Luc Melis.

Na lang wikken en wegen besloot immers ook de politieke partij Groen! in 2004 om het archief van haar voorganger Agalev in Amsab-ISG te deponeren. In dit nummer vindt u al een eerste verkenning van het archief van Agalev dat volop in de verwerkingsfase zit. Het archief van Vera Dua, gewezen voorzitter van Groen!, kwam enkele maanden geleden binnen en is nog niet verwerkt.

Een voldoende rijke oogst dus voor een speciaal nummer. Maar er is meer.

Niet alleen is de samenstelling van onze collectie veelkleurig geworden, ook ons onderzoeksperspectief heeft zich verruimd en richt zich nu eveneens op ecologische geschiede-

nis. Wie meer wil weten over deze relatief jonge discipline, moet zeker het artikel over ecologische geschiedenis lezen in het *Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis 2007*.³ Daaruit leren we dat begin jaren 1970 in de onderzoekswereld langzaam het besef groeide – mede onder invloed van de opkomende milieubeweging – dat het historisch onderzoek zich weinig inliet met de natuurlijke omgeving, terwijl de invloed van de mens op zijn omgeving eigenlijk zo oud is als de mens zelf. Zeer in het algemeen houdt ecologische geschiedenis of *environmental history* zich dus bezig met het bestuderen van de ontwikkeling van de relatie tussen de mens en de natuur (of het milieu). Het spreekt vanzelf dat hier talloze vakgebieden bij betrokken zijn – historische geografie, techniekonderzoek, chemie, biologie, antropologie, geschiedenis van bos, landbouw en hygiëne – en dat het dus zeer multidisciplinair van aanpak is. De auteurs sommen daarbij een resem onderzoeksthema's op zoals klimaat en mens, agrarische ecologie in historisch perspectief, energie en energiebronnen, milieuvervuiling, landschap, dieren en planten, en het denken over natuur en natuurbescherming. Terecht wordt ecologische geschiedenis door hen omschreven als “*een discipline met oude wortels, vele takken en jonge vruchten*”.

Een van die jonge vruchten is het onderzoek naar de sociale bewegingen, oude en nieuwe, die gericht zijn op de bescherming van natuur en milieu – een onderzoek dat niet puur institutioneel moet zijn, maar verschillende aspecten kan belichten zoals de evolutie in het denken over natuur en milieu, het proces van politieke bewustwording, enz. Het is een domein waar Amsab-ISG zeker onderzoeksonderwerpen kan aanleveren.

De drie bijdragen in dit nummer illustreren de veelzijdigheid van dit deelaspect. Een eerste bijdrage is een lichte bewerking van een artikel dat verscheen in het genoemde jubileumnummer van het *Jaarboek voor Ecologische Geschiedschrijving*. Henny van der Windt en Dirk Bogaert brengen daarin een vergelijking van de natuurbescherming in Vlaanderen en Nederland in de periode 1945-2005. Daarbij staan drie aspecten centraal: de discoursen, de strategieën en de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke context.

In een tweede bijdrage toetst Kristof Vets het concept 'nieuwe sociale beweging' aan de milieubeweging, meer specifiek de koepelorganisatie Bond Beter Leefmilieu. Hij maakt daarbij de interessante bemerking dat men misschien moet stoppen de milieubeweging als een onderdeel van de nieuwe sociale bewegingen te bekijken en, omgekeerd, de nieuwe sociale bewegingen beter zou definiëren als onderdelen van de milieubeweging, de vredesbeweging en de vrouwenbeweging.

Verrassend is de bijdrage van Donald Weber, die terugkeert naar het cyclisme van de 19e eeuw en de band die er toen al bestond tussen fietsen en milieubewustzijn, zij het dat die eerder esthetisch dan ideologisch was.

Het is een eerste aanzet, er ligt nog een enorm braakveld aan onderzoeksonderwerpen open. Om dit terrein te ontginnen hopen we op een nauwere samenwerking met de universiteiten en onderzoeksinstituten die ecologische geschiedenis in hun opleiding integreren. Wij willen hierbij alvast Eric Thoen van de UGent, Dirk Bogaert van de Arteveldehogeschool Gent en Henny van der Windt van de Rijksuniversiteit Groningen van harte danken voor hun medewerking. En natuurlijk ook onze eigen Amsab-ploeg die zorgt voor een blijvende instroom van nieuwe collecties.

Paule Verbruggen

(1) E. THOEN, C. VERBRUGGEN, H.J. VAN DER WINDT, H. GREEFS, 'Ecologische geschiedenis': een discipline met oude wortels, vele takken en jonge vruchten. In: H.J. VAN DER WINDT (red.), *Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis 2007*, Gent: Academia Press, 2007, p. 1-22.